

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 000-04-5/2025/3
Ljubljana, 10. 12. 2025

Državni svet Republike Slovenije je na 34. seji 10. 12. 2025, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), obravnaval Pobudo državnega svetnika Danijela Kastelica za zagotovitev pravic odraslim osebam s celiakijo ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US, 21/13-ZFDO-F in 81/18-odl. US, 16/23, 12/24-ZVDZ-E in 57/25 - ZF) sprejel naslednji

S K L E P:

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudo državnega svetnika Danijela Kastelica in Vladi Republike Slovenije predlaga, da pobudo prouči in nanjo odgovori.

Pobuda državnega svetnika Danijela Kastelica se glasi:

Zagotovi naj se zakonsko ureditev, ki bo upoštevala celiakijo kot trajno osebno okoliščino, ki vpliva na življenjske stroške posameznika in ga brez njegove volje postavlja v neenak položaj v primerjavi z osebami brez te okoliščine. Posledično naj se odraslim osebam s celiakijo, ob upoštevanju dejanskih razmer in po zgledu drugih držav Evropske unije (npr. Italije in Nemčije), zagotovi:

- mesečno denarno pomoč, ki ne bi bila odvisna od socialnega položaja upravičenca in ne bi bila obdavčena, po zgledu dodatka za nego za otroke s celiakijo;
- možnost (so)financiranja živil za posebne zdravstvene namene;
- (osnovne in/ali posebne) davčne olajšave;
- oprostitev plačila letne dajatve za uporabo vozila v cestnem prometu;
- druge ukrepe, ki bi lahko olajšali življenje odraslim s celiakijo.

Obrazložitev:

Celiakija je doživljenjska kronična sistemska avtoimunska bolezen, ki je posledica preobčutljivosti na gluten. Za bolnike s celiakijo edino zdravilo predstavlja stroga in dosledna medicinsko indicirana brezglutenska dieta, ki ne sme vsebovati nobene sledi glutena. Uživanje hrane z glutenom (čeprav le v sledih) pri bolnikih s celiakijo povzroči akutno poslabšanje zdravstvenega stanja, dolgotrajni kronični vnosi, četudi le sledi glutena, pa vodijo tudi v številne pridružene in nepopravljive bolezni (v bolezni ščitnice, diabetes, reprodukcijske motnje, nevrološke bolezni, ...) in celo v rakava obolenja.

V nekaterih državah EU (npr. Italiji ali Nemčiji) so pravice odraslih oseb s celiakijo urejene prek pavšalnih dajatev, davčnih olajšav in dajatev v naravi, medtem ko so v Sloveniji pravice, povezane s celiakijo, priznane izključno otrokom (npr. dodatek za

nego), odrasli bolniki pa ostajajo brez kakršnekoli državne podpore. Posledično bi bilo treba zagotoviti zakonsko ureditev, ki bo upoštevala celiakijo kot trajno osebno okoliščino, ki vpliva na življenjske stroške posameznika in ga brez njegove volje postavlja v neenak položaj v primerjavi z osebami brez te okoliščine.

Ker celiakija ni bolezen, katere posledice bi se s starostjo zmanjšale, bi bilo treba odraslim bolnikom zagotoviti enako ali vsaj primerljivo raven pravic, kot so je (že) deležni otroci. Odrasli bolniki s celiakijo morajo namreč v Sloveniji trenutno sami kriti stroške brezglutenske diete, čeprav gre za medicinsko nujen način zdravljenja, kar Slovenijo uvršča med redke evropske države s tovrstnim pomanjkanjem ustrezne zakonodajne ureditve. Dostop odraslih oseb s celiakijo do zdravstvenega varstva, ki naj bi se ga vsakemu državljanu zagotavljalo v skladu z 51. členom Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a, 92/21 – UZ62a in 98/25 – UZ74a), tako ostaja bistveno okrnjen.

Odrasli bolniki s celiakijo se soočajo s stalnimi in visokimi dodatnimi stroški zaradi potrebe po dietni hrani, saj so izdelki brez glutena zaradi posebnih pogojev priprave v povprečju dva- do sedemkrat dražji od običajnih živil, v Sloveniji pa je brezglutenska hrana pogosto še bistveno dražja kot v tujini, pri čemer bolniki nimajo alternativ brez tveganja za svoje zdravje.

Da stroške brezglutenske hrane odrasli s celiakijo trenutno krijejo sami, povečuje raven njihove socialne ogroženosti, obenem pa v primerih, ko si bolniki tovrstne hrane ne morejo privoščiti, vodi v neustrezno zdravljenje in zdravstvene zaplete, zato bi bilo nujno tudi odraslim osebam s celiakijo zagotoviti določene (davčne) olajšave, dodatke ali subvencioniranje razlik v ceni, kar bi jim lahko bistveno olajšalo življenje z boleznijo.

Kot prvo možno tovrstno pravico se prepoznava pravico, primerljivo s pravico do dodatka za nego, kot že velja za otroke s celiakijo na podlagi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G, 14/18, 81/19, 158/20, 92/21, 153/22 in 36/25; v nadaljevanju: ZSDP-1). Slednji v prvem odstavku 79. člena določa, da je dodatek za nego otroka dodatek za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina pri preživljanju in negi takega otroka. Trenutno slednji znaša 125,8 evra na mesec.

Kot možnost rešitev za odpravo neenake obravnave otrok in odraslih s celiakijo se prepoznava dopolnitev ZSDP-1 z naslednjimi določbami:

»Pravico do dodatka za nego ima tudi odrasla oseba, ki ima medicinsko potrjeno diagnozo dolgotrajne bolezni in zaradi kronične, trajne, neozdravljive bolezni potrebuje posebno varstvo, ki povzroča objektivno višje stroške preživljanja in vsakodnevnega življenja.

Dodatek za nego odrasle osebe se izplačuje v enakem znesku kot dodatek za nego otroka iz 79. člena tega zakona.«.

Drugo možno rešitev pa predstavlja uvedba mesečne denarne pomoči za odrasle bolnike s celiakijo, ki ne bi bila odvisna od socialnega položaja upravičenca in ne bi bila obdavčena. Slovensko društvo za celiakijo je navedeno pobudo podalo že pred leti. Jeseni 2023 ji je podporo izrazila delovna skupina Ministrstva za zdravje,

Razširjenega strokovnega kolegija internističnih strok in Razširjenega strokovnega kolegija za klinično prehrano, na sestanku predstavnikov Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti novembra 2023 pa je bilo zagotovljeno, da bo Vladi Republike Slovenije predlagana priprava zakonodaje, s katero se bo sistemsko uredilo finančne prejemke oziroma pomoči za polnoletne bolnike s celiakijo (po dopolnjenem 18. letu starosti oziroma 26. letu starosti, če se posameznik še izobražuje). Ne glede na navedeno obljubo, več tisoč odraslih s celiakijo ostaja brez pravic, ki bi jim zagotovile kakovostnejše življenje in s katerimi bi se zaščitilo njihovo zdravje.

Dodatno možnost pomoči odraslim s celiakijo predstavlja tudi financiranje nakupa brezglutenskih živil za odrasle osebe s celiakijo, na primer (vsaj) financiranje razlike v ceni med živili, ki lahko vsebujejo gluten, in brezglutenskimi živili, kar bi bistveno ublažilo finančno obremenitev odraslih s celiakijo pri nakupu prehrane, ki ne škoduje njihovemu zdravju.

S takšno pravico bi se lahko razširilo obstoječe pravice iz 23. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO, 51/21, 159/21, 196/21 – ZDOsk, 15/22, 43/22, 100/22 – ZNUZSZS, 141/22 – ZNUNBZ, 40/23 – ZČmIS-1, 78/23 in 32/25 – ZZDej-N: v nadaljevanju: ZZVZZ), ki že zdaj v 23. členu omogoča financiranje živil za posebne zdravstvene namene, vendar trenutno ne vključuje brezglutenske prehrane za odrasle dolgotrajne bolnike z neozdravljivo boleznijo - celiakijo.

Predlaga se, da se v ZZVZZ doda naslednje določbe:

»Zdravstveno zavarovanje krije razliko v ceni med živili, ki vsebujejo gluten, in primerljivimi brezglutenskimi živili za zavarovance, ki imajo potrjeno diagnozo celiakije. Obseg, merila in seznam živil določi minister, pristojen za zdravje, s pravilnikom.«

Na takšen način bi se zagotovilo enak dostop do učinkovitega zdravljenja tudi odraslim osebam s celiakijo, saj bi država prevzela breme zdravljenja na podlagi nujnosti in osebne okoliščine, kot je bolezen – v tem primeru celiakija.

Odrasle osebe s celiakijo so trenutno v neenakem položaju v primerjavi z otroki s celiakijo tudi z vidika davčnih olajšav. Rezidentom Republike Slovenije, ki vzdržujejo družinske člane, se namreč po 114. členu Zakona o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19, 66/19, 39/22, 132/22 – odl. US, 158/22, 131/23 – ZORZFS, 104/24, 22/25 – ZZZRO-1 in 40/25 – ZINR; v nadaljevanju: ZDoh-2) prizna posebna davčna olajšava, in sicer v višini 9.777 evrov na leto. Predlaga se, da se navedeno pravico uvede tudi za odrasle osebe s celiakijo, ki nosijo enako stroškovno breme zaradi potreb po brezglutenski hrani, kot otroci s to isto boleznijo.

Predlaga se, da se v ZDoh-2 doda naslednjo določbo:

»Posebna olajšava v višini 9.777 evrov letno se prizna tudi davčnemu zavezancu, ki ima medicinsko potrjeno diagnozo dolgotrajno neozdravljive bolezni.«

Pravico do posebne olajšave bi bilo možno združiti tudi s splošno davčno olajšavo v višini 5.000 evrov iz 111. člena ZDoh-2.

K omilitvi finančne obremenitve odraslih oseb s celiakijo bi lahko doprinesla tudi vključitev odraslih oseb s celiakijo med upravičence do oprostitve davka (letne dajatve) za motorna vozila, kar trenutno v skladu z 9. členom Zakona o dajatvah za motorna vozila (Uradni list RS, št. 54/17, 112/21 – ZIUPTG in 62/23 – ZIAG; v nadaljevanju: ZDaMV-1) velja za vozila, ki se uporabljajo za prevoz invalidov. Tudi odrasli bolniki s celiakijo bi morali imeti možnost oprostitve dajatve za vozilo, če je njihovo vozilo nujno prilagoditi za prevoz zaradi njihove bolezni – prevoz na zdravljenje ali za nakup potrebne hrane.

Predlaga se dopolnitev ZDaMV-1 z naslednjimi določbami:

»Oprostitev plačila letne dajatve se prizna tudi odrasli osebi, ki ima na podlagi medicinske dokumentacije potrjeno diagnozo dolgotrajno neozdravljive bolezni, če se motorno vozilo uporablja za prevoz te osebe zaradi potreb, povezanih z boleznijo, zlasti zaradi dostopa do medicinsko indicirane hrane in zdravstvenih storitev.«.

Z zagotovitvijo zgoraj navedenih pravic za odrasle osebe s celiakijo bi država izpolnila svoje ustavne obveze (enakost, zdravstveno varstvo, socialna varnost), zmanjšala finančne ovire odraslim s celiakijo za obvladovanje bolezni, zagotovila ureditev, primerljivo z drugimi naprednimi državami EU pri urejanju navedenih vprašanj, ter prispevala k pravičnejši razporeditvi bremen med bolniki in celotno družbo.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Vladi Republike Slovenije, da pobudo prouči in v skladu s šestim odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) nanjo v roku 30 dni odgovori.

Marko Lotrič
predsednik